

УДК 341.01

Міжнародно–правове становище Суверенного Мальтійського Ордену після втрати ним у 1798 році територіального суверенітету

В. М. Отрош,

кандидат юридичних наук

Досліджуються особливості міжнародної правосуб'єктності Суверенного Мальтійського Ордену після втрати ним у 1798 р. територіального суверенітету. Цей Орден з 1824 р. має свою резиденцію на правах екстериторіальності у Римі. Як державоподібне утворення, що не має власної території та населення, Мальтійський Орден являє собою єдине послідовне продовження заснованого у 1099 р. і офіційно визнаного у 1113 р. Ордену Госпіталю святого Іоанна Єрусалимського.

Ключові слова: міжнародна правосуб'єктність, суверенітет.

Отрош В. М. Международно-правовое положение Суверенного Мальтийского Ордена после потери им в 1798 году территориального суверенитета

Исследуются особенности международной правосубъектности Суверенного Мальтийского Ордена после потери им в 1798 году территориального суверенитета. Этот Орден с 1824 г. имеет свою резиденцию на правах экстерриториальности в Риме. Будучи государственноподобным образованием, не имеющим собственной территории и населения, Мальтийский Орден представляет собой единственное последовательное продолжение образованного в 1099 г. и официально признанного в 1113 г. Ордена Госпиталя святого Иоанна Иерусалимского.

Ключевые слова: международная правосубъектность, суверенитет.

Otrosh Volodymyr. International legal status of the Sovereign Order of Malta after 1798

The article dwells on the peculiarities of the international legal personality of the Sovereign Order of Malta after 1798. Since 1824 it had its residence in Rome as an extra-territorial entity.

© Отрош Володимир Михайлович – кандидат юридичних наук

Being a state-like entity that does not have its own territory and population, the Maltese Order is the only consistent sequel had been founded in 1099 and since 1113 officially recognized St. John of Jerusalem Order.

Keywords: international legal personality, sovereignty.

Після захоплення французами Мальти у 1798 р., втрати Мальтійським Орденом внаслідок капітуляції своєї території і майже усієї власності та казни багато мальтійських рицарів, які належали до різних Пріорств і «Язиків», відправилися у пошуках притулку до володіння свого протектора-покровителя – російського імператора Павла I. 15 серпня 1798 р. Павло I збирає кавалерів і сановників створеного ним Великого Пріорства Російського, що складалося з 88 командорств, які, заручившись підтримкою близько ста прибулих до Росії зарубіжних кавалерів, урочистим актом визнали Великого Магістра Гомпеша винним у здачі Наполеону без бою Мальти та оголосили його позбавленим влади і попросили Павла I прийняти Мальтійський Орден під своє верховенство¹.

27 жовтня 1798 р. у Санкт-Петербурзі члени Великого Пріорства Російського і зарубіжні рицарі Ордена, що прибули до російської столиці, склали Прокламацію, в якій проголосили Імператора-Протектора Великим Магістром Ордена святого Іоанна Єрусалимського. Однак Павло I не поспішав з прийняттям цього титулу і хотів заручитися підтримкою духовного глави Ордена – Папи Римського Пія VI (1775–1799 рр.)². 7 листопада 1798 р. у Санкт-Петербурзі відбулося засідання Великого Пріорства Російського, на якому присутні рицарі визнали Гомпеша недостойним надалі носити високий титул Великого Магістра Ордена і прийняли Відозву. У ній, зокрема, говорилося: «Ми, бальї, Кавалери Великого Хреста, Командори і Рицарі Великого Російського Пріорства, та інші члени Ордена святого Іоанна Єрусалимського, що зібралися у Санкт-Петербурзі, головному місці перебування нашого Ордена, як від нашого імені, так і від імені інших «Язиків», Великих Пріорств взагалі й усіх членів, зокрема, які приєднуються до наших твердих принципів, проголошуємо Його Імператорську Величність, Імператора і Самодержця всієї Росії Павла I Великим Магістром Ордена святого Іоанна Єрусалимського. Керуючись цією Відозвою і відповідно до наших законів і установлень, ми беремо на себе священне і урочисте зобов'язання послуху, покірності та вірності Його Імператорській Величності, Його Високопреосвященству Великому Магістру»³.

¹ Настенко И. А., Яшинев. Ю.В. История Мальтийского Ордена. В 2 кн. Москва: Русская панорама, 2005. Кн. II. 2005. С. 79.

² Blet P. Pio VI e la rivoluzione francese // La Civiltà cattolica. 1988. № 139. P. 222–235.

³ Перминов П. Под сенью восьмиконечного креста. Москва: Междунар. отношения, 1991. С. 97–103.

5 листопада 1798 р. Папа Пій VI написав листа послу Мальтійського Ордену в Росії, графу Джуліо Літта, що він жахнувся, коли «дізнався, що Великий Магістр (Фердинанд фон Гомпеш. – В. О.) заради врятування власних інтересів, виявив негідну слабкість, принісши у жертву весь Орден». Далі Папа продовжував: «Ми будемо співпрацювати з будь-якою владою, яка необхідна, якщо на додаток до надрукованого Акту, підписаного Імператором (Павлом I – В. О.), решта інших «Націй» і Пріорств, разом і кожна окремо, запрошуються приєднатися до вищеназваного акту, щоб Орден міг бути відновлений у своїй колишній величі»⁴. Лише дізнавшись про зміст цього листа, Павло I прийняв титул Великого Магістра, вирішивши, що є формальна згода Папи Римського. 13 листопада 1798 р. Павло I підписав два укази: про виділення з державної казни щорічно 216 000 рублів на утримання командорств Мальтійського Ордену та про утворення ще 10 нових командорств і своїм іменним указом затвердив розпис видатків на управління Ордену⁵.

Крім Французької Республіки та Іспанії, усі інші держави Західної Європи визнали законність обрання російського імператора Павла I як нового Гросмейстера (Великого Магістра) Мальтійського Ордену, у тому числі перший серед коронованих осіб Європи імператор Священної Римської імперії Франциск II (він же австрійський імператор), який 6 липня 1799 р. змусив фон Гомпеша (останній тимчасово проживав на території австрійської імперії у м. Трієст) зректися титулу Великого Магістра Мальтійського Ордену і наказав конфіскувати в останнього священні реліквії Ордену: десницю святого Іоанна Хрестителя, частку Животворящого Хреста і Філермську ікону Богоматері та спеціальною делегацією у серпні того ж року відіслав їх російському імператору Павлу I як Великому Магістру Мальтійського Ордену до резиденції Ордену в Санкт-Петербурзі⁶.

Обрання Павла I Великим Магістром визнали Великі Пріорства Франції, Венеції, Неаполя, Капуї, Пізи, Барлети і Мессіни, Португалії, Ломбардії, Німеччини, Баварії та Богемії; деякі Великі Пріори та рицарі цих Пріорств відвідали у 1799 р. резиденцію Ордену в Санкт-Петербурзі. Від визнання відмовилися Великі Пріорства Риму, Іспанії, Каталонії, Наварри, Арагону та Кастилії⁷.

⁴ *Амара-Пуанье М.* Посол Его Святейшества. Деятельность Томмазо Ареццо, апостольського нунція в Санкт-Петербурге в царствование Александра I. Санкт-Петербург: Глаголь, 1996. С. 141.

⁵ *Полное собрание законов Российской империи с 1619 года.* Санкт-Петербург: Печатано в Типографии II отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. Т. XXV: 1798–1799. С. 445.

⁶ *Пятницкий Ю. А.* Икона Филермской Божией Матери – святыня Мальтийского ордена // *Россия и Христианский Восток.* Москва, 1997. Вып. 1. С. 25–37.

⁷ *Андреев А. Р., Захаров В. А., Настенко И. А.* История Мальтийского Ордена. XI–XX века. Москва: Русская панорама, 1999. С. 54.

29 листопада 1798 р. проголошено Маніфест «Про встановлення на користь Російського Дворянства Ордена святого Іоанна Єрусалимського»⁸. 16 грудня 1798 р. опубліковано Маніфест «Про прийняття Його Імператорською Величністю звання Великого Магістра Ордена святого Іоанна Єрусалимського»⁹. 22 грудня того ж року виходить Сенатський Указ «Про включення до Імператорського титулу слів: і Великий Магістр Ордена святого Іоанна Єрусалимського»¹⁰. Окрім Великого Російсько-католицького Пріорства, яке очолював Людовік, герцог де Бурбон, принц де Конде, Маніфестом від 28 грудня 1798 р. було засновано Велике Російське Пріорство (для православних)¹¹, Великим Пріором якого став Спадкоємець Олександр Павлович. Було створено Верховну Священну Раду, до складу якої, окрім імператора Павла I і його сина Олександра, увійшли Поручик-намісник Великого Магістра фельдмаршал граф Салтиков, Великий Командор Ордену князь Лопухін, Великий Канцлер Ордену граф Ростопчин. Також був утворений двір відповідно до звичного штату Великого Магістра на чолі з Великим Сенешалем графом Нарішкіним.

У Гатчині у 1798–1799 рр. був побудований Пріоратський палац, що слугував головною резиденцією Великого Пріора, а в Санкт-Петербурзі у пожалуваному Ордені Павлом I палаці з назвою «замок мальтійських рицарів» розмістилася резиденція Капітулу Мальтійського Ордена і була побудована католицька каплиця в ім'я Іоанна Хрестителя Єрусалимського, освячена 17 червня 1800 р. митрополитом Римо-Католицької Церкви у Росії Сестренцевичем, який був одночасно за наказом імператора великим збирачем милостині Мальтійського Ордена¹².

Для нагородження офіцерів, які відзначилися воєнними подвигами, Павло I заснував 20 командорств. Для забезпечення постійного перебування Ордена в Росії імператор Павло I (відповідно до з ст. XXIII «Конвенції, укладеної з Державним Орденом Мальтійським і його Превелебністю Гросмейстером – про заснування цього Ордена в Росії» від 4 січня 1797 р.) заснував своїм Указом 98 родових командорств. 21 червня 1799 р. публікуються «Найвище затвержені Правила для заснування родових командорств або *Jus patronatus*

⁸ Полное собрание законов Российской империи с 1619 года. Санкт-Петербург: Печатано в Типографии II отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. Т. XXV: 1798–1799. С. 455–458.

⁹ Там же. С. 483–484.

¹⁰ Там же. С. 486–487.

¹¹ Там же. С. 502.

¹² Альбовский Е. Император Павел I и митрополит Сестренцевич-Богуш (По фамильным преданиям) // Русская старина. 1897. № 90/5. С. 6–24.

у Росії»¹³, згідно з якими право призначати фамільні (родові) командорства є виключно прерогативою імператора.

Для вступу до Великого Пріорства Російського православному потрібно було надати докази, що його родина належить до спадкоємної аристократії «принаймні сто п'ятдесят років», а у ст. 5 вищезгаданих Правил роз'яснюється, яким чином можна успадкувати родове командорство¹⁴. Найбільш вельможні російські дворяни з дозволу імператора почали засновувати родові командорства. Для цього достатньо було мати три тисячі карбованців щорічного доходу з власних маєтків і відраховувати щорічно з нього десять відсотків до орденської казни. Засновник і його спадкоємці мали право носити командорський хрест і мальтійський мундир. Павло I також заснував інститут Почесних командорів і Кавалерів Ордена.

У зв'язку із «зреченням» фон Гомпеша і обранням Великим Магістром Мальтійського Ордена російського імператора Павла I проаналізуємо реакцію Святого Престолу на події в Ордені. Досить складна ситуація, що склалася з Папою Пієм VI (який перебував у вигнанні під Флоренцією з 2 червня 1798 р. до 18 квітня 1799 р. внаслідок окупації Риму революційними військами Франції), позначилася на його діях стосовно подій в Ордені. Офіційний історіограф Мальтійського Ордена К. Туманов, маючи доступ до секретних архівів Ватикану і проаналізувавши листування Папи і Римської курії цього періоду, аргументи Святого Престолу щодо трьох блоків проблемних орденських питань (усунення Великого Магістра фон Гомпеша, присвоєння звання Великого Магістра Павлу I та можливість стабілізації ситуації в Ордені), згрупував у п'ять пунктів:

- 1) лише Пріорство має право усувати з посади Великого Магістра, особливо коли йдеться про звинувачення за відсутності достатніх доказів;
- 2) розслідування такого звинувачення є прерогативою Святого Престолу;
- 3) будь-яке усунення Великого Магістра не має значення без затвердження Верховного Понтифіка;
- 4) некаталики не можуть знаходитися на чолі католицького релігійного ордена;
- 5) однак, беручи до уваги обставини, акти, що стосуються цієї справи, хоч і не мають сили *de jure*, у деяких випадках можуть бути прийняті *de facto*¹⁵.

¹³ Полное собрание законов Российской империи с 1619 года. Санкт-Петербург: Печатано в Типографии II отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. Т. XXV: 1798–1799. С. 733.

¹⁴ Там же. С. 734.

¹⁵ Sherbowitz-Wetzor O. *de Toumanoff C. The Order of Malta and the Russian Empire*. Rome, 1969. С. 61.

З викладеного вище можна зробити висновок, що зречення фон Гомпеша без затвердження Папи Римського, з канонічної точки зору не може вважатися законним (це зречення було затверджено Апостольським Престолом тільки у 1802 р. вже *post factum*). Що стосується одноосібного рішення Павла I про створення Пріорства для православних як невід'ємної частини Суверенного Ордену, то воно не було визнано і затверджено Папою, як, втім, і решта рішень Павла I як Великого Магістра Ордену, оскільки вони суперечили Конституції Ордену, яка визначає точну і незмінну процедуру обрання Великого Магістра (правила може змінити лише Папа), або містили зазіхання на виключні права Святого Престолу. Водночас Святий Престол не заявляв офіційного протесту, що було підтверджено низкою документів, і публічно не висловлювався з цього приводу, прийнявши, таким чином, «рішення мовчання».

16 березня 1801 р., через чотири дні після вбивства імператора Павла I, був опублікований Маніфест нового російського імператора Олександра I (1801–1825 рр.), який відмовився від звання Великого Магістра, але залишився Протектором Ордену святого Іоанна Єрусалимського¹⁶. Наприкінці 1801 р. обидва Великі Російські Пріорства (католицьке і православне) подали чотири кандидатури, серед яких був і бал'ї Джованні-Батіста Томмазі, італієць за походженням, і Папа, враховуючи також побажання Франції, Англії, Австрії та Королівства Обох Сицилій, проголосив його у 1802 р. Великим Магістром Мальтійського Ордену¹⁷.

Після смерті Великого Магістра Томмазі у 1805 р. рицарі Ордену його наступником обрали Караччіоло, але Папа не визнав його повноважень і призначив за власним вибором Лейтенанта для управління Орденем. Відтак протягом 1805–1879 рр. в Ордені не було Великих Магістрів і він управлявся Лейтенантами Великого Магістрату, які призначалися з волі римських пап. Для Ордену настали тяжкі часи. Ще у 1802 р. в Іспанії Карл IV ліквідував чотири Пріорства з конфіскацією усього майна. Протягом 1806–1808 рр. були ліквідовані сім Великих Пріорств у Німеччині та Італії: Венеціанське, Ломбардійське, Германське, Римське, Барлеттське та Баварське. Усі вони разом з російським становили Англо-Баварсько-Російський «Язик» Ордену. У 1803–1810 рр. були ліквідовані Пріорства у Росії, у 1810–1812 рр. – у Пруссії. Були закриті Пріорства у Мессіні у 1825 р. і в Португалії (у Крату) в 1834 р.¹⁸ Скрізь при ліквідуванні Пріорств майно Ордену, зазвичай, конфісковувалося господарями європейських престолів.

¹⁶ Полное собрание законов Российской империи с 1619 года. Санкт-Петербург: Печатано в Типографии II отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. Т. XXVI: 1800–1801. С. 591.

¹⁷ *Sherbowitz-Wetzor O. de., Toumanoff C.* Op. labor. С. 78.

¹⁸ *Настенко И. А., Ялинев Ю.В.* Цит. работа. С. 187.

У 1879 р. Папа Лев XIII (1878–1903 рр.) відновив сан Великого Магістра та належне йому достоїнство кардинала. Першим Великим Магістром після 72-річної перерви став Джованні Батіста Чечі-а-Санта-Кроче, який правив Орденом до 1905 р. Наступні роки були періодом поступового відродження Мальтійського Ордену, який основну свою діяльність зосередив на госпітальній діяльності та добродійності. У цей період також відновлювалися або заново створювалися бальяжі та пріорства. Виникають національні асоціації рицарів Мальтійського Ордену: у 1859 р. – у Рейн-Вестфалії, 1857 р. – Сілезії, 1875 р. – Англії, 1877 р. – Італії, 1885 р. – Іспанії, 1891 р. – Франції, у 1899 р. – Португалії, 1911 р. – Нідерландах. У 1914 р. в Ордені було 4 пріорства: Римське (засноване у 1214 р., відновлене у 1816 р.), Богемське (що у Чехії, не припиняло своєї діяльності з часу заснування у 1182 р.), Венеціанське (існувало як два пріорства з 1180 р., відновлене у 1839 р.) і Обох Сицилій, а також існувало 2 бальяжі, 57 командорств «по справедливості», 45 фамільних командорств і 8 зазначених вище національних асоціацій¹⁹.

Певний час резиденція Мальтійського Ордену знаходилася в Мессіні (до 1825 р.), а потім у Катанї, звідки у 1826 р. штаб-квартира Ордену була перенесена у Феррару. Нарешті у 1834 р. Капітул Ордену переїхав до Риму (особняк на вулиці Кондотті, 68 (неподалік Ватикану), в якому раніше розташовувалася резиденція посла Мальтійського Ордену у Римі). У власності Ордену залишався також палац на Авентинському пагорбі. З цього часу розпочинається останній, що продовжується й донині, період у житті та діяльності Мальтійського Ордену. Оскільки Орденська резиденція з 1834 р. знаходиться у Римі, то новоутвореній італійській державі та її судам неодноразово доводилося займатися розглядом питання про міжнародно-правовий статус Мальтійського Ордену.

Так, у 1868 р. граф Кібаріо, уповноважений італійським урядом дослідити питання правового становища Мальтійського Ордену в Італії, констатував: «Відповідно до європейського міжнародного права Орден ніколи не переставав бути суверенним»²⁰. Державна рада Італії заявила у своєму висновку від 10 листопада 1869 р., що Мальтійський Орден є суверенним інститутом, тому укази Великого Магістра Ордену не потребують екзекватури короля Італії. Суверенне становище Мальтійського Ордену підтверджується також у Конвенції італійського військового міністерства і Ордену від 20 лютого 1884 р. та у законодавчих декретах італійського

¹⁹ Андреев А. П., Захаров В. А., Настенко И. А. Цит. работа. С. 85.

²⁰ *Stagni Silenci de. La Sovrana Orden Militar de Malta* // Revista de la Facultad de Derecho y Ciencias Sociales. Buenos Aires, 1949. № 13. С. 120.

уряду від 7 жовтня 1923 р. і 28 листопада 1929 р.²¹

Позитивні зрушення в італійсько-орденських відносинах відбулися після того, як у 1929 р. були укладені Латеранські угоди між Італією і Святим Престолом і утворено Державу-Місто Ватикан. Великий Магістр австрієць Галеаццо фон Тун унд Гогенштейн, якого не сприймали в італійських урядових колах, одразу оголосив про погіршення стану свого здоров'я і переїхав до свого замку в Пово, а владу передав Лейтенанту Великого Магістра італійцю Піо Франчі де'Кавальєрі, який протягом 1929–1931 рр. виконував обов'язки 75-го Великого Магістра і врегулював офіційні відносини з італійським урядом. Наступні 76-й і 77-й Великі Магістри, очевидно, з політичних міркувань, також обиралися з італійських рицарів. 76-й Великий Магістр фра Людовіко Чігі делла Ровере Альбані (1931–1951 рр.) особисто нагородив Великим Хрестом честі і смирення Ордена Святого Іоанна Єрусалимського тодішнього «вождя італійського народу» і «дуче італійських фашистів» кавалера Беніто Амількаре Андреа Муссоліні за його великий особистий внесок у справу врегулювання офіційних італійсько-орденських відносин²².

Верховний суд Італії своїм Вироком від 13 березня 1935 р. підтвердив, що Мальтійський Орден як *corte di diritto publico internazionale* має право самостійно вирішувати правові питання, що впливають з Конституції Ордена, наголосивши при цьому, що «Суверенний Військовий Єрусалимський Орден знаходиться за межами національного суверенітету (італійської) держави». У Вироку Касаційного суду Італії від 25 липня 1945 р. зазначається, що Орден є «юридичною особою в рамках міжнародного права», з чого випливає його становище суверена. У Вироку цього суду від 14 липня 1953 р. зазначається, що «Суверенний Військовий Мальтійський Орден визнаний Італійською Республікою як суб'єкт міжнародного права», і тому правові відносини з Орденем будуються відповідно до норм міждержавного права, а не італійського права²³.

Подальша італійська судова практика у справах Ордена також свідчить, що Мальтійський Орден завжди розглядається суб'єктом міжнародного права, який зберігає свою незалежність відносно будь-якого іншого суб'єкта міжнародного права, а також стосовно Святого Престолу і має право на визнання свого суверенного становища іншими державами, подібно до Італійської держави. Так, трибунал Риму у Вироку від 3 листопада 1954

²¹ *Hafkemeyr Georg B.* Der Malteserorden und die Völkerrechtsgemeinschaft // *Der Joanniterorden der Malteserorden. Der ritterliche Orden des hl. Johannes vom Spital zu Jerusalem. Seine Geschichte, seine Aufgaben.* Köln: Wienand Verlag, 1988. С. 434.

²² *Настенко І. А., Яшнев Ю.В.* Цит. работа. С. 199.

²³ *Hafkemeyr Georg B.* Op. labor. С. 435.

р. зауважив, що «Мальтійський Рицарський Орден є правовим суб'єктом міжнародного права», який «зберігає свою незалежність також стосовно Святого Престолу» і має «право на визнання свого суверенного становища іншими державами подібно до Італійської Держави», а у Вироку від 27 квітня 1957 р. йдеться про те, що «Мальтійський Орден, безсумнівно, є суверенною корпорацією, суб'єктом міжнародного права», внаслідок чого навіть службовий договір, укладений Орденем, має публічно-правовий характер. При цьому у Вироку Римського Трибуналу від 27 квітня 1957 р. докладно розглядається Вирок Комісії Великого Трибуналу кардиналів від 24 січня 1953 р. і зазначається, що згадані названою Комісією у своєму Вироку обмеження суверенітету Ордена, пов'язані з відсутністю державної території і підданих, не обмежують сам суверенітет і власне юридичну особу Мальтійського Ордена, повністю незалежну від інших суб'єктів міжнародного права²⁴.

Остаточні відносини між Суверенним Мальтійським Орденем та Італією були врегульовані дипломатичними нотами, якими сторони обмінялися 11 січня 1960 р. Італійська нота підтверджує усі привілеї, пожалувані Мальтійському Ордену як Королівством, так і Італійською Республікою, починаючи з 1861 р., що підтверджують якість Ордена як суб'єкта міжнародного права, екстериторіальність його резиденції у Римі (Магістерський Палац на віа Кондотті та Магістерська Вілла на віа Авентін) і правове становище Великого Магістра як глави держави з усіма відповідними прерогативами, привілеями та імунітетами. Тим самим Італійська Республіка визнала існування Мальтійського Ордена на своїй території як суверенної держави, держави, з якою вона підтримує дипломатичні відносини²⁵.

У Новітній час перша спроба заявити про себе як про суб'єкта міжнародного права була зроблена Суверенним Мальтійським Орденем ще у 1930 р., коли були встановлені дипломатичні відносини зі своїм покровителем – Святим Престолом, а у 1937 р. – з франкістською Іспанією. Потім настало затишшя на десять років. З 1947 р. Мальтійський Орден розпочав встановлювати дипломатичні відносини з визнаними у світі країнами Латинської Америки та Африки. Таким чином, становище Мальтійського Ордена як суб'єкта міжнародного права стало підтверджуватися й практикою встановлення дипломатичних відносин та обміну посольствами з державами.

У наступних статтях аналізуватиметься сучасний правовий статус Суверенного Мальтійського Ордена та його релігійна природа як католицького ордена.

²⁴ Там само. С. 427–438.

²⁵ *Gazzoni F. L'Ordine. Milano, 1979. С. 69.*

Otrosh Volodymyr. International legal status of the Sovereign Order of Malta after 1798

The article examines the features of the international legal personality of the Sovereign Military Order of Malta after the loss of its territorial sovereignty in Malta in 1798. Since 1834, the Order's residence places in Rome, the newly formed Italian State and its courts repeatedly had to deal with the issue of the international legal status of the Maltese Order. The analysis of Italian case law as for Order's proceedings shows that the Italian State considers the Maltese Order as the subject of international law, which maintains its independence vis-à-vis any other subject of international law, as well as in relation to the Holy See and has the right to recognition of its sovereign status by other states, like Italy.

Finally, diplomatic notes exchanged between the parties on January 11, 1960 regulated the relationship between the sovereign Maltese Order and the Italian State.

The Italian note confirms all the privileges granted to the Maltese Order by both Kingdom and Italian Republic, since 1861, confirming the Order's quality as the subject of international law, the extra-territoriality of its residence in Rome (Master's Palace at Via Condotti and the Master's Villa on Via Aventine) and the legal status of the Grand Masters as the head of State with all corresponding prerogatives, privileges and immunities. Thus, the Italian Republic recognizes the existence of the Maltese Order in its territory as a sovereign State, the state with which they maintain diplomatic relations. In the modern time, current position of the Sovereign Military Order of Malta as a subject of international law has started to be confirmed by the practice of establishing diplomatic relations and the exchange of embassies with the states.

Keywords: international legal personality, sovereignty.